

1 **Arbeid til alle er jobb nummer én**

2 Trygghet for å få jobb og trygghet når man er i jobb, gir selvstendighet for den enkelte, bedre
3 inkludering i samfunnet, økt likestilling og inntekter til fellesskapet. Arbeid er også grunnlaget
4 for vår felles velferd. Derfor er arbeid til alle Arbeiderpartiets hovedsak. Vi vil skape trygge
5 arbeidsplasser over hele landet.

6 Etter snart 4 år med H/FrP-regjering har vi nå den laveste sysselsettingen på 20 år. Antall
7 personer som er uten arbeid er rekordhøyt. Det skapes nesten ikke nye jobber. Byråkratiet
8 vokser, mens det knapt er vekst i privat sektor. Arbeid til alle er nøkkelen til å skape et godt
9 samfunn med små forskjeller, hvor integreringen lykkes og vi sikrer finansieringen av en
10 sterk velferdsstat. Vi vil føre en aktiv politikk, som skaper nye, trygge jobber og en mer
11 rettferdig fordeling.

12 Norge skal ha Europas laveste arbeidsledighet og være et av de beste land i verden å drive
13 næringsvirksomhet i. Vi vil legge til rette for at flere arbeidsplasser blir skapt. Norsk velferd er
14 avhengig av produktivitet og verdiskaping i verdenstoppen. Vår evne til å finansiere
15 fremtidens velferd avhenger av hvor godt vi lykkes med å inkludere alle i arbeidslivet. En
16 ansvarlig økonomisk politikk og trepartssamarbeidet mellom arbeidstakerorganisasjoner,
17 arbeidsgiverorganisasjoner og myndigheter er grunnlaget for å lykkes dette. Næringslivet
18 trenger også forutsigbare og gode rammebetingelser og forenklet skjemavelde.

19 Viktige satsinger for Arbeiderpartiet vil være å

- 20 • Bygge på den norske samarbeidsmodellen og føre en ansvarlig økonomisk politikk, hvor
 - 21 arbeid til alle er det overordnede målet
 - 22 • Bygge kompetanse, livslang læring og gjøre Norge til en ledende kunnskapsnasjon
 - 23 • Ha en systematisk satsing for å få unge i arbeid
 - 24 • Føre en aktiv næringspolitikk hvor vi satser på strategiske næringer
 - 25 • Etablere et verdiskapingsprogram for havet
 - 26 • Utvikle Norge som industrinasjon
 - 27 • Legge til rette for grundere, innovasjon og teknologi
 - 28 • Bygge god infrastruktur for arbeidsplasser i hele landet
- 29

30 **En ansvarlig økonomisk politikk for å sikre grunnlaget for bærekraftig vekst**

31 De siste fire årene har vært preget av økende arbeidsledighet. Den økonomiske veksten har
32 vært lav. Forskjellene har økt. Innfasingen av oljepenger har ligget langt over anbefalt nivå.

33 I årene fremover vil det økonomiske handlingsrommet bli trangere. Det stiller store krav til
34 valgene vi gjør. Vi vil gjøre det mer attraktivt å investere i norske arbeidsplasser og styrke
35 konkurransekraften til norske bedrifter. Finanspolitikken skal brukes aktivt for å bekjempe
36 arbeidsledighet og økte forskjeller.

37 Den norske samarbeidsmodellen, med trepartssamarbeid mellom partene i arbeidslivet og
38 myndighetene er et konkurransefortrinn for norske bedrifter og et viktig grunnlag for å lykkes
39 med å skape nye arbeidsplasser i Norge. Det bidrar til små forskjeller, høy kompetanse og
40 høy tillit som er viktig for å takle omstilling i arbeidslivet.

41 Det å være organisert er en bærebjelke i det norske samfunnet og for vår felles velferd. Den
42 trygge rammen dette skaper for arbeidstakerne gjør det at de skaper mer. Et organisert

43 arbeidsliv har sikret moderate lønnsoppgjør og har sammen med lav rente og lav kronekurs
44 ført til at ledigheten ikke har økt ytterligere, på tross av Høyre og FrPs passive politikk.

45 Vi ser samtidig at denne modellen er under press. Organisasjonsgraden synker og vi
46 nærmer oss et punkt der de uorganiserte i Norge kan være i flertall. Å styrke det organiserte
47 arbeidslivet er viktig for å sikre verdiskaping og jobbvekst i Norge.

48 En aktiv politikk for et organisert, seriøst og trygt arbeidsliv er avgjørende for en vellykket
49 næringspolitikk.

50 **Satse på kompetanse**

51 Det viktigste vi som samfunn gjør for å gi trygghet og muligheter i møte med utfordringene i
52 fremtiden er å satse på kompetanse. Norge trenger både flere mestere og flere mastere, og
53 en kompetansereform for å gjøre livslang læring til en realitet. Vi må sørge for at mange flere
54 fullfører og består en videregående opplæring.

55 Vi trenger flere fagarbeidere for å bygge landet videre, både for å sikre en velferdsstat med
56 gode tjenester og for at norske bedrifter skal kunne vokse og konkurrere internasjonalt.
57 Arbeiderpartiet vil derfor gjennomføre et løft for yrkesfagene, og som en del av det sørge for
58 oppdatert utstyr slik at opplæringen blir mer relevant. Samtidig vil vi sikre seriositeten i
59 arbeidslivet slik at det blir mer attraktivt å ta en fagutdanning. Læringsordning er avgjørende
60 for å sikre arbeidslivet kompetente fagarbeidere, og Arbeiderpartiet vil sørge for at alle elever
61 som er kvalifisert for det får læreplass. Det offentlige må ta større ansvar for å ta inn
62 lærlinger. Arbeiderpartiet vil ivareta fagskolenes betydning for kompetanseheving tilpasset
63 arbeids- og næringslivets behov, og vil sikre fagskolens rolle og finansiering. Finansiering av
64 fagskolene må stå i forhold til de ulike studietilbudene.

65 Arbeidslivets krav til kompetanse endrer seg fort. Kompetanse og ferdigheter blir særlig viktig
66 i møte med digitalisering og automatisering i alle deler av arbeidslivet. Få samfunn i verden
67 stiller så høye krav til kompetanse som vårt. Vi har gode forutsetninger for å ta i bruk og
68 bygge videre på kompetanse vi har. Likevel ser vi at rekordmange mangler læreplass og
69 mangelen på studieplasser er stor.

70 Manglende spisskompetanse kan bli en barriere for å skape vekst i Norge. Vi har færre
71 studenter innenfor teknologi og realfag enn land det er naturlig å sammenlikne seg med.
72 Høyre/FrP-regjeringen har styrt Norge mot kritisk kompetansemangel innen IKT. Dersom vi
73 ikke gjennomfører et taktskifte vil 1 av 4 IKT stillinger kunne stå ledige i 2030.

74 Vi må sørge for at alle får delta i fremtidens arbeidsliv med nye krav til kompetanse og
75 høyere endringstakt. Det betyr at vi må gjøre livslang læring til en realitet. Det kan ikke bare
76 et ansvar vi har som arbeidstakere, det må løse det i fellesskap: derfor trenger vi en
77 kompetansereform for arbeidslivet. Den vil gi den enkelte tydeligere rettigheter, bedriftene og
78 virksomheter flere muligheter og bringe utdanningsinstitusjonene tettere på arbeidslivet.
79 Universiteter, høyskoler og fagskoler, må sørge for et fleksibelt og tilgjengelig tilbud for folk
80 som er i arbeid. Kompetansereformen skal gi økt konkurransekraft for bedriftene og
81 virksomhetene og mestring og muligheter for den enkelte arbeidstaker.

82 **Unge inn i arbeid:** Stadig flere unge faller utenfor arbeidslivet. I dag står over 70 000 under
83 30 år uten arbeid eller utdanning. Norges viktigste ressurs ligger i arbeidskraften. Den lave
84 sysselsettingen rammer den enkelte, samfunnet og Norges økonomi. Derfor må det satses
85 aktivt på å styrke ungdoms kompetans. Dette blir særlig viktig i et arbeidsliv hvor stadig flere
86 av de enkle oppgavene blir automatisert, robotisert og digitalisert.

87 Å få flere unge i arbeid handler om et bredt sett av virkemidler. Vi vil innføre en
88 aktivitetsreform for å hindre at unge faller utenfor arbeidslivet, og gi flere den sjansen de
89 trenger for å komme ut i arbeid, delta i arbeidslivets fellesskap og få en egen inntekt å leve
90 av. Ikke minst er det viktig å gi barn og ungdom en god skolegang hvor elever som sliter får
91 ekstra oppfølging. Tidlig innsats er avgjørende for at elevene skal ha glede og nytte av
92 skolen og slik hindre at de ikke fullfører videregående opplæring. Slik skal vi få ned det høye
93 frafallet i videregående opplæring, noe som vil gjøre det enklere for unge å komme seg inn i
94 arbeidsmarkedet, fagskoleutdanning eller høyere utdanning.

95 **En aktiv næringspolitikk:**

96 For Arbeiderpartiet er arbeid til alle jobb nummer én. Skal vi lykkes med dette, er det
97 avgjørende å ha bedrifter og et næringsliv som driver lønnsomt og bidrar til vekst i hele
98 landet. Derfor vil Arbeiderpartiet føre en aktiv næringspolitikk, som legger til rette for et
99 nyskapende, kunnskapsbasert og klimavennlig næringsliv. Norge skal være et av de beste
100 landene i verden å drive næringsvirksomhet i.

101 Norge kan ikke være best på alt, men vi kan være verdensledende der vi har fortrinn. Derfor
102 vil vi satse målrettet på strategisk viktige næringer med vekstpotensial, der vi har naturgitte
103 eller kompetansemessige fortrinn, og der det er store samspillseffekter med teknologi og
104 kompetanse på tvers av næringer. Vi vil sette inn en større del av fellesskapets innsats på
105 disse områdene. Ordningene vi har tilgjengelig innen forskning, kompetansebygging og i
106 øvrig virkemiddelapparat, skal samordnes bedre. Målet er at myndigheter, utdanning og
107 forskning, frivillige og næringslivet spiller bedre på lag slik at innovasjonstempoet og
108 verdiskapingen øker.

109 Norsk næringsliv skal gripe mulighetene i en mer digital og klimavennlig økonomi. Vi skal
110 derfor styrke samarbeidsarenaer som klynger og Toppindusrienter og støtte etableringen
111 av industrinære testsentre. Vi vil løfte tværgående teknologi og kompetanse som er med på
112 å muliggjøre andre satsinger, slik som materialkunnskap og bioteknologi. Vi er, og skal
113 fortsatt være ledende på sjømat, maritim virksomhet, petroleum, energi, miljøteknologi og
114 reiseliv.

115 **Norge er en havnasjon.** I hundrevis av år har nordmenn levd av ressursene havet gir oss.
116 Norge har seks ganger mer hav enn land, og nå begynner vi å ane hvor mye mer havet
117 rommer av ressurser – for en verden som trenger både energi, proteiner og mineraler.

118
119 Som havnasjon har Norge sterke kunnskapsmiljøer og institusjoner, vi har bedrifter og
120 teknologi som er verdensledende i å høste fra havet. Sammen med fiskerne, oppdretterne,
121 forskerne, energi- og mineralsektoren vil vi satse og gripe mulighetene. Sammen skal vi
122 gjøre Norge verdensledende på områder hvor vi har fortrinn, som innen fisk, oppdrett, energi
123 og nye arter. Vi skal få på plass et verdiskapingsprogram for havnæringene og styrke de
124 havrelaterte utdanningene.

125
126 Det vedtatte havbruksfondet gir ikke forutsigbare og stabile inntekter til vertskommunene, slik
127 intensjonen var. Vertskommunene må sikres stabile forutsigbare inntekter for bruk av areal
128 og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen også når det ikke er vekst.

129

130 Arbeiderpartiet vil fortsette å satse på maritim næring. Kompetansen fra fiskeri, skipsfarten
131 og offshore gjør den maritime klyngen godt posisjonert til å møte de nye mulighetene i havet.
132 Verdens behov for klimavennlige løsninger skaper også store muligheter. Når skipsfarten går
133 over til å basere seg på miljøvennlige løsninger og nullutslippsteknologi, som biodrivstoff,
134 elektrisitet, LNG og hydrogen, er det et stort potensial for å styrke næringen ytterligere. Dette
135 gjelder både for leverandørindustrien, innen maritime operasjoner og spesialfartøy. På dette
136 området kan Norge ta en ledende rolle globalt. Det forutsetter at den norske maritime
137 klyngen forblir komplett. Det er derfor også viktig er å sikre rekrutteringen av og
138 konkurransekraften til norske sjøfolk. Norsk verftsindustri skal tilbys internasjonalt
139 konkurransedyktige garanti- og låneordninger. Vi vil styrke virkemidler som bidrar til dette,
140 blant annet miljøteknologiordningen og Enova, legge til rette for å få mer gods over fra vei til
141 sjø, og etablere et lav- og nullutslippsprogram for fergeflåten.

142 **Norge er en energinasjon.** Energi er fellesnevneren for mye av norsk kunnskap og
143 kompetanse, som kan være en drivkraft for ny vekst. Vi vil sikre aktivitet og verdiskaping fra
144 petroleumsvirksomheten gjennom økt utvinning fra felt, utbygging av påviste ressurser og
145 tildeling av nytt leteareal. Vi vil intensivere innsatsen for å plugge permanent forlatte brønner
146 for å ta i bruk ledig riggkapasitet. Vi vil bidra til at lønnsomme vedlikeholds- og
147 modifikasjonsprosjekter samt tiltak for økt utvinning blir gjennomført. Gjennom videre
148 utvikling av nye innovasjoner knyttet til karbonfangst og –lagring, vil norsk teknologi kunne få
149 et stort internasjonalt marked. Arbeiderpartiet går inn for økte bevilgninger for å sikre dette
150 og undersøke mulighetene for å etablere et europeisk sentrallager for CO2 i Nordsjøen.

151 Arbeiderpartiet vil styrke fornybare industrier og sikre at kraftoverskuddet bidrar til økt
152 verdiskaping og sysselsetting i Norge. Vi vil legge til rette for innovasjon og
153 kommersialisering knyttet til teknologioverføring fra offshoresektoren. Vi skal bidra til utvikling
154 og vekst i industri knyttet til fornybare energikilder, som vindkraft på land og offshore. Vi vil
155 øke ENOVAs fond for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging til 100 milliarder
156 kroner.

157 Arbeiderpartiet vil stimulere til en bærekraftig industriell verdikjede for biodrivstoff. Vi vil aktivt
158 støtte opp under forskning og innovasjon for utvikling av nye produkter og verdikjeder basert
159 på bio-råstoff.

160 **Norge er en industrinasjon,** og ambisjonen om å ta ressursene våre i bruk skal
161 kjennetegne norsk industripolitikk. Vi vil sikre økt produksjon og verdiskaping innen
162 verdikjedene for jord, skog og hav, som står sentralt i den nye bioøkonomien.

163 Det ligger et stort, uforløst potensiale innen flere industrielle sektorer i Norge, som
164 kraftforedlende industri, design- og merkevaredrevet industri, næringsmiddelindustrien samt
165 råvareindustrien. Mineralnæringen må utvikles videre med høye miljøkrav og med vekt på
166 produktutvikling og innovasjon. Fremover må norsk industri få gode og langsiktige
167 rammebetingelser.

168 Arbeiderpartiet vil sikre Co2-kompensasjonsordningen, sørge for konkurransedyktige
169 finansieringsordninger for store industriinvesteringer og test og demonstrasjon av ny
170 teknologi, samt styrke Norge som vertsnasjon for fremtidsretta industri.

171 Norge har særlig gode forutsetninger for å ta en ledende posisjon internasjonalt innen lagring
172 av data. Fornybar og rimelig strøm, kaldt klima og stabilt styresett gjør oss spesielt attraktive,

173 og er fordeler vi må utnytte. Arbeiderpartiet vil bidra til vekst i næringen, blant annet gjennom
174 å legge til rette for at det kan etableres økt fiberkapasitet til utlandet

175 Arbeiderpartiet vil sikre statlig kontroll over våre naturressurser og viktig infrastruktur, og
176 vektlegger statlig eierskap i strategisk viktige bedrifter. Vi sier nei til salg av Norge.

177 **Norge er en teknologinasjon.** Vi lever i en tid med store teknologiske endringer. Alt som
178 kan digitaliseres, vil digitaliseres. Jobber som vi kjenner vil forsvinne. Nye jobber vil komme
179 til, på kjente og ukjente områder. Det er ved å være helt i verdenstoppen på digitalisering vi
180 sørger for at de nye arbeidsplassene som kommer blir skapt i Norge. Norge har gode
181 forutsetninger for å lykkes med endringene vi skal gjennom, men det krever en aktiv politikk.
182

183 Norge har store muligheter innen helse- og velferdsteknologi. Norge er attraktivt på grunn av
184 vår helhetlige og gode helsetjeneste, stabile og oversiktlige befolkning og gode nasjonale
185 registre og diagnostiske biobanker. Vårt mål er å bli en pionernasjon innen e-helse og at
186 innen 2025 være det ledende landet i Europa.
187

188 IKT-næringen og kunnskapsintensive tjenester har blitt en av våre store vekstnæringer, og
189 en viktig driver for vekst i nesten alle andre næringer. Vi mener potensialet for videre
190 utvikling av IKT-næringen i Norge er stort.

191 Digitaliseringen påvirker alle sektorer og vi må særlig legge til rette for de store mulighetene
192 som ligger i krysningen mellom IKT og våre sterke klynger, for eksempel innenfor ubemannet
193 fartøy.
194

195 Det offentlige kjøper varer og tjenester for nærmere 500 milliarder i året. Innkjøpskraften må
196 brukes til å drive frem innovative, digitale og klimavennlige løsninger fra seriøse bedrifter.
197 Det offentlige må være en krevende kunde og skape gode hjemmemarkeder innenfor
198 rammene av EØS-avtalen
199

200 Arbeiderpartiet vil satse på en videre utvikling av reiselivsnæringen, for å skape verdier og
201 helårige arbeidsplasser over hele landet. Vi vil hegne om det norske kulturlandskap og legge
202 til rette for et aktivt landbruk i hele landet, som sikrer levende bygder, arbeidsplasser og et
203 rikt utvalg av matprodukter fra kyst til innland, fra fjord til fjell. Vi vil stimulere
204 reiselivsnæringen til å satse mer på helhetlige opplevelser som inkluderer kultur, mat,
205 historie, natur og aktiviteter. Vi vil utvikle en tydelig reiselivspolitik for nordområdene og
206 styrke Innovasjon Norges reiselivsatsning, med særlig vekt på reiselivsutvikling og
207 Norgesreklame.
208

209 **Flere gründere som lykkes med å skape nye arbeidsplasser**

210 Norge skal være et attraktivt land for gründere. Virkemiddelapparatet skal bli enklere, og vi vil
211 utrede bedre sosiale ordninger for selvstendig næringsdrivende. Vi vil sikre tilgang til
212 inkubatorer, næringshager og klynger som kan støtte i oppstartsfasen.

213 Det startes mange bedrifter i Norge, men vi trenger en kraftigere innsats for å sikre at flere
214 lykkes med å vokse seg store og skape mange nye arbeidsplasser. Det er særlig behov for
215 bedre tilgang på kompetanse og risikokapital. Arbeiderpartiet vil derfor blant annet styrke
216 tilgang til kapital i tidlig fase, sikre tilgang til kompetent venturekapital og vurdere gunstigere
217 opsjonsbeskatning.

218 **En infrastruktur for arbeidsplasser i hele landet**

219 For å legge til rette for næringslivets konkurransekraft og arbeidsplasser i hele landet, er det
220 nødvendig med gode og sammenhengende transportløsninger. Dette er ikke minst viktig
221 siden Norges lokalisering i utkanten av Europa og spredt bosetning gjør at næringslivets

222 transportkostnader er høyere enn konkurrenter i mange land. Et godt utbygget vegnett er
223 avgjørende for store deler av næringslivets transport og livskraftige regioner der folk kan
224 bo og arbeide. De fleste varer som skal fraktes starter sin reise på en fylkesvei, og det er
225 derfor viktig å se på sammenhengende god standard i viktige transportårer. Gode og
226 effektive kollektivløsninger bidrar til å knytte bo- og arbeidsmarkeder tettere sammen, noe
227 som er viktig slik at næringslivet både har valgmuligheter for sin lokalisering og kan knytte til
228 seg rett kompetanse.

229 **Trygghet i arbeid**

230 Tre fjerdedeler av nasjonalformuen er vår egen arbeidsinnsats. Som med alle andre formuer
231 er det viktig at vi forvalter den klokt. Trygghet for arbeid og inntekt, medbestemmelse på
232 jobben og et godt arbeidsmiljø er viktig for oss som enkeltmennesker. Men det er også viktig
233 for samfunnet. Trygge arbeidstakere våger mer, sier fra når det trengs – og bidrar til
234 omstillinger og utvikling.

235 I deler av arbeidsmarkedet vårt ser vi i dag en helt feil bruk av arbeidskraften, i form av sosial
236 dumping, dårlige sikkerhets- og boforhold, og kortsiktige løsninger som rammer både
237 arbeidstakernes helse og arbeidslivets produktivitet. Det har negative konsekvenser for den
238 enkelte, det endrer maktforholdene i arbeidsmarkedet, og det undergraver på sikt hele den
239 norske arbeidslivsmodellen.

240 Arbeiderpartiet vil kjempe for at Norge fortsatt skal være et land uten arbeidende fattige. I
241 andre land ser vi hvor farlig denne utviklingen er. Mange land i Europa har fått store sektorer
242 av «working poor,» folk som ikke kan få endene til å møtes selv om de har både en og to
243 jobber. Erfaring har vist at denne utviklingen kan gå raskt – og at den henger sammen med
244 mer midlertidighet, løsere ansettelsesforhold og mer innleie.

245 Disse oppløsningstendensene tar ulike former i ulike bransjer, men har som fellesnevner at
246 de svekker arbeidstakernes frihet og trygghet. I noen bransjer fortrenger innleie fra
247 bemanningsselskap faste ansettelse; i andre bransjer trues tryggheten av ringevikariater og
248 nullprosentkontrakter. I blant annet varehandelen og luftfarten ser vi konserner som forsøker
249 å organisere seg bort fra arbeidsgiveransvar, HMS-regelverk og ansattes rett til
250 medbestemmelse. På norsk sokkel jobber oljearbeidere på flerbruksfartøy uten å være
251 omfattet av arbeidsmiljøloven, og både i sjøfarten og i norske havner trengs det forsterket og
252 fornyet innsats mot sosial dumping. I flere sektorer, ikke minst i det offentlige, har vi dessuten
253 en altfor høy andel deltids- og midlertidige ansatte.

254 Arbeiderpartiet vil møte disse problemene med en kraftfull og langsiktig innsats. Om vi får
255 regjeringsansvar vil noe av det første vi gjør være å fjerne den generelle adgangen til
256 midlertidige ansettelse og bemanningsselskapenes såkalte faste ansettelse uten lønn
257 mellom oppdrag. I tillegg vil vi sette i gang et grundig arbeid med å forsterke og fornye
258 arbeidsmiljøloven.

259 Vi vil jobbe for at det ikke skal være mulig å omgå regelverk som er viktig for å ivareta
260 arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår. Vi vil styrke retten til hele og faste stillinger, sikre de
261 ansattes medbestemmelsesrettigheter, plassere arbeidsgiveransvaret der beslutningene
262 fattes og tydeliggjøre arbeidsgiver-, arbeidstaker- og tariffavtalebegrepet.

263 Arbeiderpartiet vil også være en garantist for at folk skal kunne forene familie- og arbeidsliv, i
264 møte med ny teknologi og nye arbeidsformer. Herunder vil vi også sørge for at søndagen
265 skal fortsette å være en annerledesdag.

266

267 **En ny handlingsplan for et seriøst og organisert arbeidsliv**

268 Kampen for et anstendig arbeidsliv vinnes ikke først og fremst gjennom lovverk, men ved å
269 sikre et godt organisert arbeidsliv basert på maktbalanse mellom partene og
270 landsomfattende tariffavtaler.

271 Å sikre dette gjøres ikke gjennom ett grep, én gang for alle. Det krever hard innsats -
272 kontinuerlig. En av grunnene til det er at aktørene raskt tilpasser seg, omgår regelverket og
273 bryter loven med åpne øyne. Derfor vil Arbeiderpartiet legge frem en rekke forslag til en
274 handlingsplan for et seriøst og organisert arbeidsliv. Hovedelementene i en slik plan vil være:

275 **1. Styrke det organiserte arbeidslivet**

276 Vi vil øke fradraget for fagforeningskontingenten betydelig, noe som er spesielt viktig i
277 bransjer med lave lønninger, og hvor fagforeningene trengs mest. Arbeiderpartiet vil doble
278 fradragsgrensen til 7700 kroner.

279 Arbeiderpartiet skal også fjerne hindre mot organisering, som å avskaffe usikre
280 ansettelseskontrakter og regulere bemanningsbransjen strengere. Vi vil sette i gang en full
281 gjennomgang av regelverket for inn- og utleie av arbeidskraft, og sørge for at reglene faktisk
282 følges.

283 **2. Fornye og forsterke arbeidsmiljøloven**

284 Vi skal legge til rette for heltidsstillinger og styrke retten til økt stilling. Vi skal fjerne den
285 generelle adgangen til midlertidige ansettelser, sørge for at ansettelsesformer som «fast
286 ansettelse uten garantilønn» og nulltimerskontrakter blir ulovlige, og styrke og presisere
287 lovens intensjoner. Det handler blant annet om å gjøre det vanskeligere å omgå
288 arbeidsgiveransvar og frata ansatte rettigheter, og å sørge for at unntak fra
289 arbeidsmiljølovens alminnelige arbeidstidsbestemmelser bare kan inngås der det er hjemlet i
290 landsdekkende overenskomst.

291 Vi vil sikre anstendige lønns og arbeidsvilkår i luftfarten og i lastebilnæringen. Vi vil ha like
292 konkurransevilkår for innenlandske og utenlandske aktører i lastebilnæringen I tillegg vil vi
293 endre arbeidsmiljølovens virkeområde for regulering og tilsyn med petroleumsaktivitet, slik at
294 aktivitet utført fra flerbruksfartøy omfattes og reguleres av norsk lov. Vi vil også utrede
295 muligheten for å stille krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann og på norsk
296 sokkel. Ved gjennomslag for slike krav vil vi sammen med partene diskutere ordninger og
297 lovverk for å implementere norske lønns - og arbeidsvilkår i norske farvann og på norsk
298 sokkel.

299 **3. Bruk av offentlige anbud**

300 Som innkjøper har det offentlige en betydelig innkjøpermakt. Gjennom kloke og bærekraftige
301 innkjøp kan stat, kommuner og fylkeskommuner fremme et seriøst og organisert arbeidsliv,
302 og samtidig skape flere lærlingplasser. Vi vil stille krav om faste ansettelser, fagarbeidere,
303 lærlinger og ryddige lønns- og arbeidsvilkår og maksimalt antall kontraktsledd ved offentlige
304 anbud. Det vil vi gjøre basert på de erfaringene vi har fra kommuner der vi styrer, som Skien,
305 Trondheim og Oslo. Dette vil være det kanskje viktigste enkelttiltaket både for å begrense
306 bemanningsselskapenes spillerom, fremme et mer organisert arbeidsliv, og for å sikre
307 bedriftene som driver seriøst og tar opplæringsansvar like og rettfærdige konkurransevilkår.
308 Vi vil bruke offentlige anbud til å sikre et seriøst arbeidsliv og lærlingplasser.

309 **4. Sikre et lønngulv i utsatte bransjer ved å gjøre allmenngjøringsordningen mer**
310 **effektiv**

311 Allmenngjøring innebærer at blant annet lønns-, reise- og oppholdsbestemmelser gjelder for
312 alt arbeid som utføres på tariffavtalens område, enten arbeidsgiveren har inngått tariffavtale
313 eller ikke. Det omfatter alle arbeidstakere, fagorganiserte som uorganiserte, innenlandske
314 som utenlandske. I kombinasjon med organisering har allmenngjøring utgjort en viktig
315 forskjell i kampen mot sosial dumping, og styrket utenlandske arbeideres rettigheter i norsk
316 arbeidsliv. Likevel har loven noen mangler. Den største svakheten er at man med dagens
317 ordning ikke kan fornye et allmenngjøringsvedtak som virker, siden det da ikke lenger er et
318 beviselig behov for det. Det kan sammenlignes med å fjerne 30-skiltene rundt en barneskole
319 når bilistene har begynt å følge reglene. Derfor vil Arbeiderpartiet snu bevisbyrden ved
320 videreføring av allmenngjøringsvedtak. Vi vil også utvide perioden for varighet av et
321 allmenngjøringsvedtak og senke dokumentasjonskravet. Vi vil dessuten utvide ordningen
322 med solidaransvar til å omfatte bestiller, og utvide ansvarets lengde til seks måneder.

323 **5. Styrke trepartssamarbeidet**

324 Vi vil sikre et bedre samarbeid mellom utdanningssektoren og arbeidslivets parter, og legge
325 til rette for at elevene får kunnskap om organiseringen av arbeidslivet. Vi vil også sørge for at
326 særlig sårbare grupper som unge, midlertidig ansatte og utenlandske arbeidere får
327 tilstrekkelig opplæring i språk, arbeids- og sikkerhetskultur, og utforme tiltak som kan gi
328 arbeids- og tjenesteinnvandrere grunnleggende kunnskaper om den norske
329 arbeidslivsmodellen og om norsk fagbevegelse.

330 .

331 **6. Forsterke tilsynsmyndighetene**

332 Vi vil arbeide for at det opprettes arbeidskrimsentre i alle politidistrikter, og sørge for bedre
333 opplæring og informasjonsflyt. Vi vil styrke Arbeidstilsynet, kontrollfunksjonen i Skatteetaten
334 og Økokrim, og sørge for etatene har de redskapene de trenger i kampen mot de useriøse
335 og kriminelle aktørene. Vi vil gi kontrolletatene mer ressurser og bedre virkemidler, og sørge
336 for at de gjennomfører flere uanmeldte tilsyn i spesielt utsatte bransjer.

337

338 **Et internasjonalt initiativ for trygge jobber**

339 I mange land ser vi nå at press på lønns- og arbeidsvilkår fører til krav om lukkede grenser,
340 oppsigelse av internasjonale avtaler og økt oppslutning om høyrepopulistiske partier og
341 bevegelser. Sinnet og frustrasjonen mange føler er forståelig, og den sosialdemokratiske
342 arbeiderbevegelsen må ta en ledende rolle i å formulere svar på de problemene som har
343 oppstått i arbeidslivet.

344 Mange av disse problemene skyldes en høyrepolitikk for mer midlertidighet og flere atypiske
345 ansettelser, kombinert med en uansvarlig økonomisk politikk og påfølgende
346 innsparingspolitikk. Vårt svar er det motsatte av høyresidens. Der de ønsker å svekke
347 fagbevegelsen, ønsker vi å styrke den. Der de ønsker uregulerte arbeidsmarkeder, ønsker vi
348 kontroll og regulering. Der de fremmer lavlønnskonkurransen og svekkelse av ansattes lønns-,
349 pensjons- og arbeidsvilkår, ønsker vi en konkurranse som handler om kompetanse, kvalitet
350 og produktivitet, og et arbeidsliv basert på hele og faste stillinger.

351 Der deler av høyresiden retter pekefingeren mot arbeidstakere fra andre land, er vårt svar
352 internasjonal solidaritet. Vi vil sammen med sosialdemokratiske søsterpartier og

- 353 fagbevegelse, kjempe for en sterkere sosial dimensjon i det europeiske samarbeidet og for
354 anstendig arbeid internasjonalt.